

Animal Health Matters.
For Safe Food Solutions.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

Federal Department of Economic Affairs,
Education and Research EAER
State Secretariat for Economic Affairs SECO

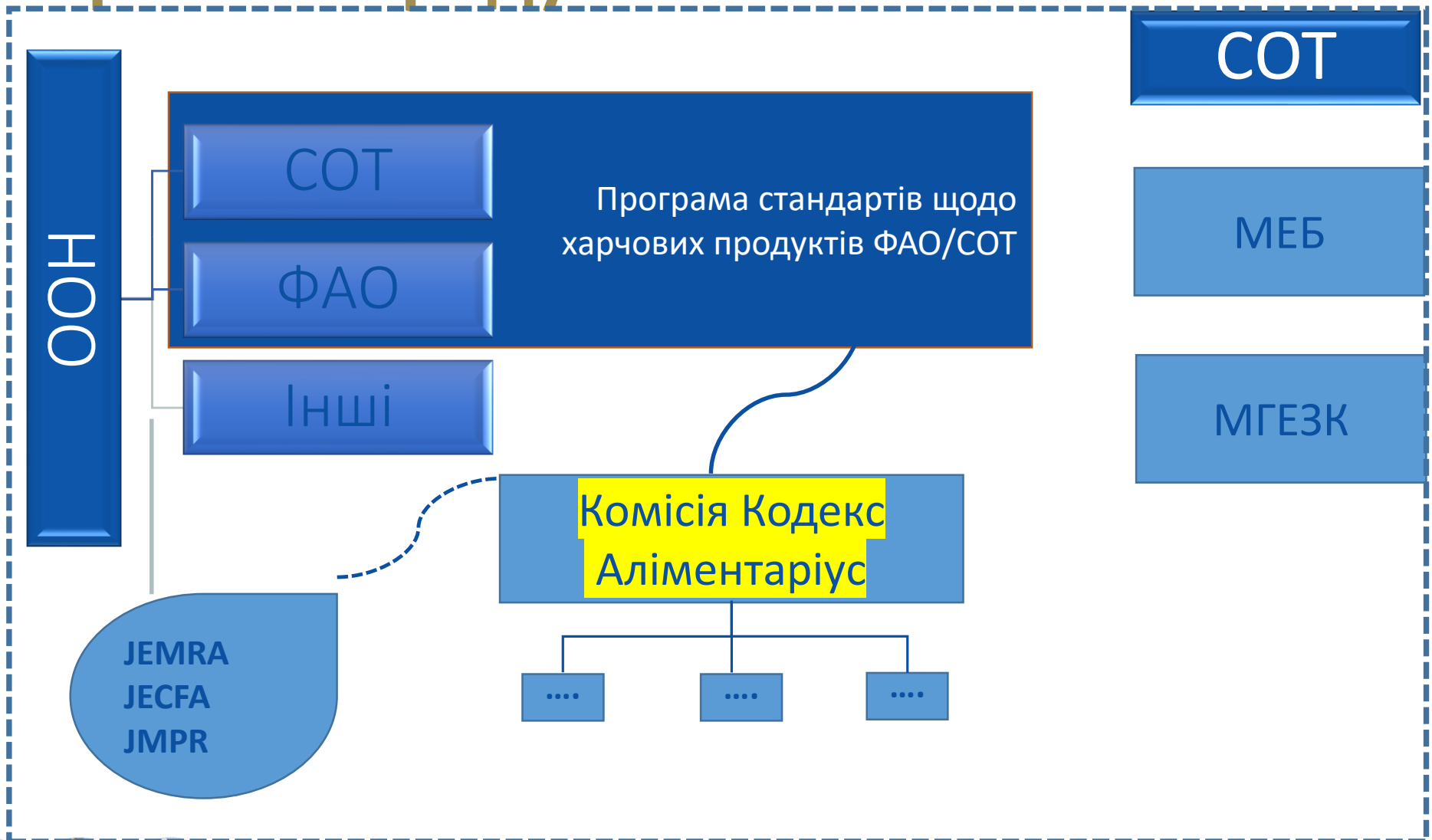
Оцінка ризиків в сфері безпечності харчових продуктів: мікробіологічна оцінка ризиків

Марко Де Нарді

Вступ: світова арена безпечності харчових продуктів

Вступ: світова арена безпечності харчових продуктів

Що таке JEMRA (Спільні наради експертів ФАО/СОТ щодо оцінки мікробіологічного ризику)

- **1997** → Комісія Кодекс Аліментаріус (САС) попросила ФАО та СОТ створити дорадчий орган для оцінки мікробіологічних ризиків
- **Цілі JEMRA**
  - Оцінка ризиків, пов'язаних з харчовими патогенами
  - Рекомендації щодо генерування даних та доступу до актуальних даних
  - Розробка настанов щодо оцінки ризиків
  - Рекомендації щодо застосування оцінки ризиків
  - Розробка інструментів для оцінки ризиків

Більше інформації про JEMRA:

http://www.who.int/foodsafety/areas_work/microbiological-risks/jemra/en/

Публікації ЖЕМРА

Оцінка ризиків	Настанови
<i>Сальмонела</i> в яйцях та курчатах-бройлерах	Характеристика небезпечних факторів
<i>Listeria monocytogenes</i> в готових продуктах харчування	Оцінка впливу
<i>Campylobacter</i> spp. в курчатах бройлерах	Характеристика ризиків
<i>Vibrio</i> spp. в морепродуктах	Застосування оцінки мікробіологічних ризиків в управлінні ризиками

<http://www.who.int/foodsafety/publications/risk-assessment-series/en/>

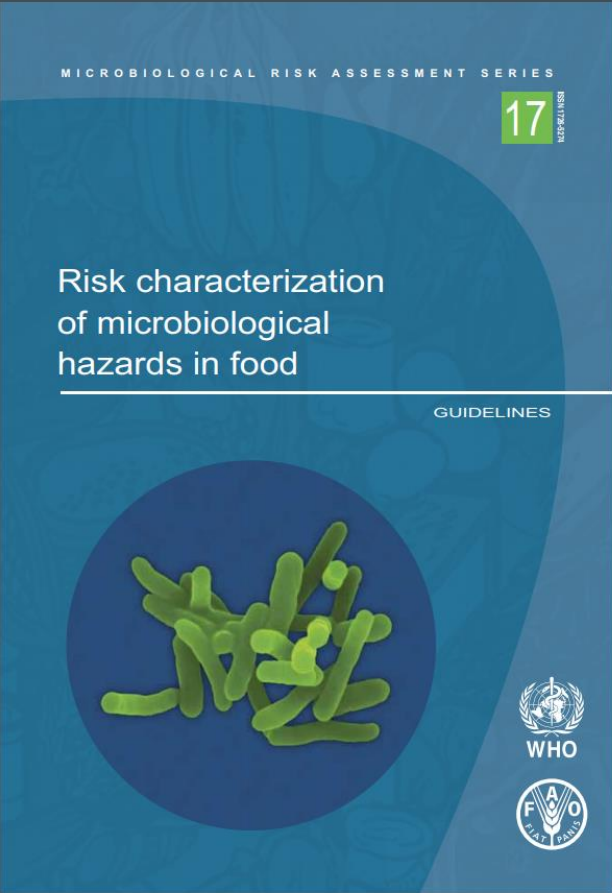
www.fao.org/docrep/012/i1134e/i1134e.pdf

MICROBIOLOGICAL RISK ASSESSMENT SERIES

17

Risk characterization
of microbiological
hazards in food

GUIDELINES

WHO
FAO

MRA-Profiling-Too...xlsx   New_Zealand_data...pdf   Mostra tutto

Windows taskbar: File Explorer, Edge, Chrome, Word, PowerPoint, Excel, Outlook, Mail, Firefox, Skype, Teams, OneDrive, Print, Scan, XPS, etc.

System tray: ENG IT, 10:53, 05/12/2017

<http://www.fao.org/docrep/012/i1134e/i1134e.pdf>

Вступ: аналіз ризиків

Поняття: ризик

- **Ризик vs Небезпека:**

- **Небезпека:** щось, що має потенціал завдати шкоду

- **Ризик:** ймовірність виникнення і величина наслідків зазначеної небезпеки

Поняття: ризик і невизначеність

- **Ризик** -> ймовірність конкретного результату в поєднанні з впливом
- **Невизначеність** -> відображає відсутність знань щодо ймовірності
  - Потрібно розрізняти **випадкову** і **систематичну помилки**
  - Необхідно відрізняти від **несталості (мінливості)**

“чим більше ми знаємо, тим краще знаємо, що ми не знаємо, і тим краще розвивається наша усвідомленість про ризик”

Поняття: аналіз ризику

Процес складається з 3-4 компонентів:

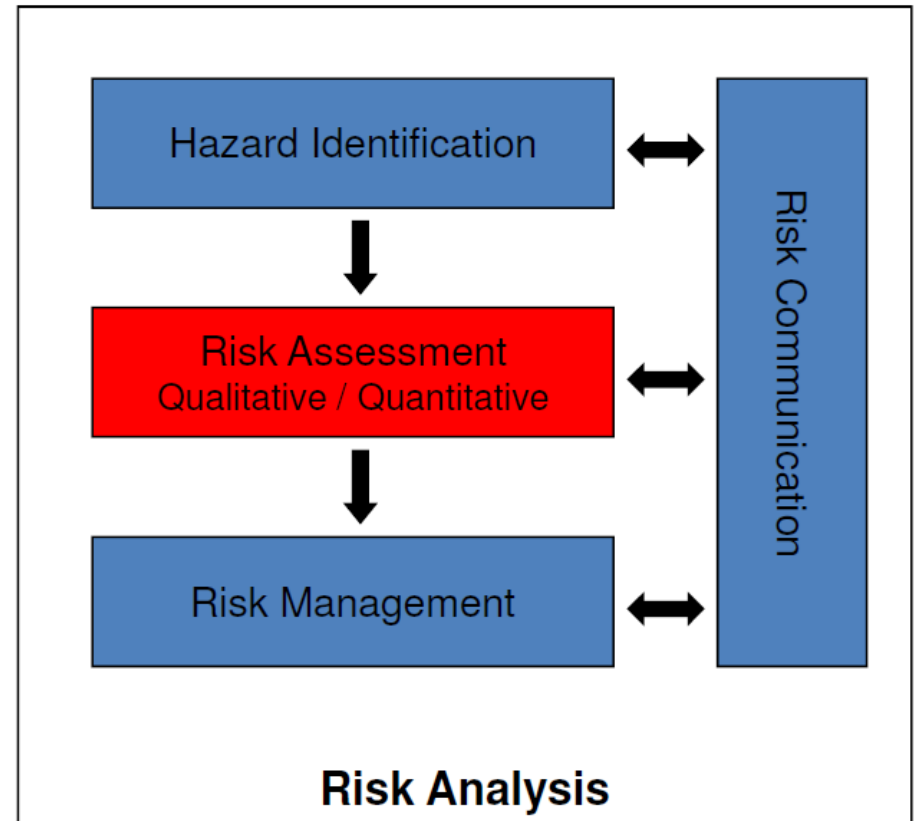
Ідентифікація небезпек(*)

Оцінка ризику

Управління ризиком

Комунікація (повідомлення)
про ризик.

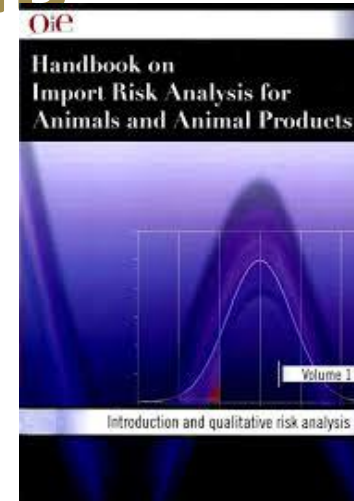
(*)= тільки МЕБ

Два підходи до аналізу ризиків

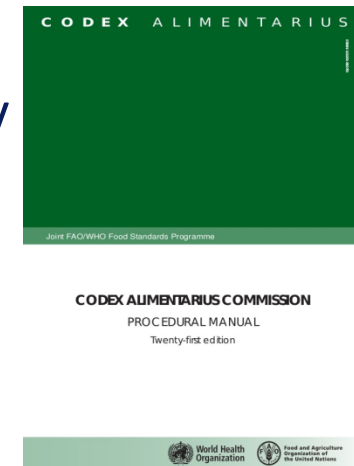
• МЕБ Кодекс Здоров'я Тварин:

- Базується на моделі Ковелло-Меркхофера
- **Універсальні методи.** Мають змогу відповідати на питання ризику різних типів
- Основний фокус: ризик від імпортованих тварин або продуктів тваринного походження

• Комісія Кодексу Аліментаріус :

- Базується на моделі Національної академії наук США
- Розроблений для того, щоб дати відповідь на питання щодо максимальних рівнів речовин і патогенних мікроорганізмів у харчових продуктах;
- Основний фокус: Акцент на безпечності харчових продуктів (мікробіологічна оцінка ризику, пов'язана з ризиком від споживання харчових продуктів)

Два підходи - продовження

МЕБ (Ковелло-Меркхофера)

Ідентифікація небезпеки

Оцінка ризику

- Оцінка появи
- Оцінка впливу
- Оцінка наслідків
- Оцінення ризику

Управління ризиком

- Оцінка ризику
- Оцінка варіантів
- Реалізація
- Моніторинг і нагляд

Повідомлення про ризик

Метод Кодексу Аліментаріус

Оцінка ризику

- Ідентифікація небезпеки
- Характеристика небезпеки
- Оцінка впливу
- Характеристика ризику

Управління ризиком

- Оцінка ризику
- Оцінка варіантів
- Моніторинг і нагляд

Повідомлення про ризик

Аналіз ризиків в сфері безпечності харчових продуктів

Аналіз ризиків в сфері безпечності харчових продуктів

Управління безпечністю харчових продуктів

Аналіз ризиків означає приймати

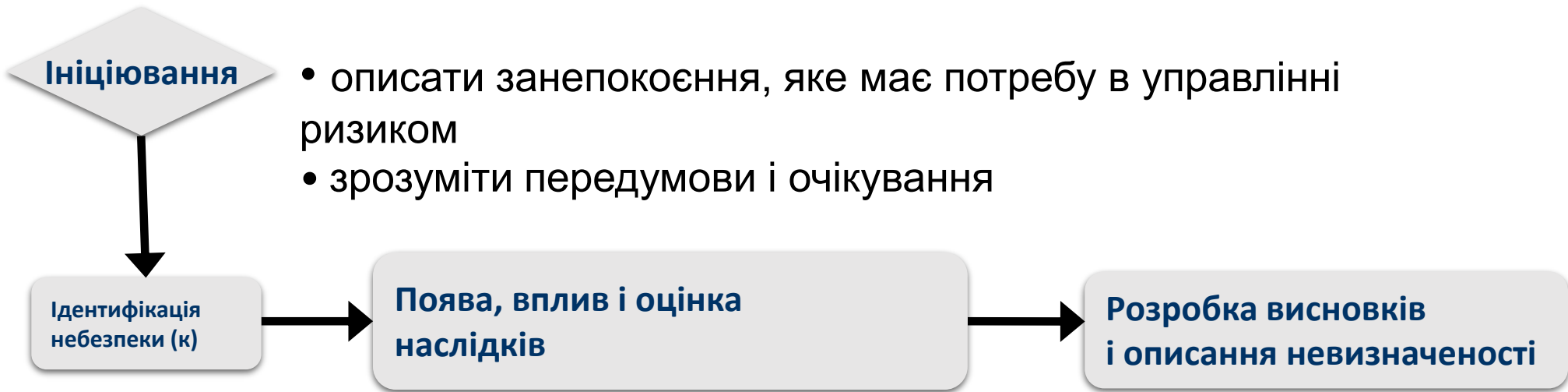
гарні рішення, маючи

неідеальні знання, з метою

підвищення безпечності харчових
продуктів

Оцінка ризиків

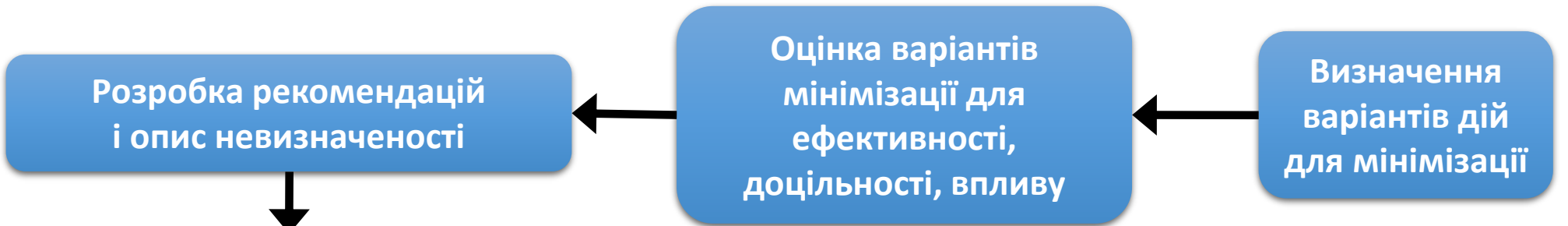

Оцінка ризиків

Для мінімізації негативних наслідків необхідна оцінка

Ризик вимагає мінімізації

Управління ризиками

Прийняття рішення

- оцінити рекомендації щодо поточного середовища і значення для вибору варіантів дій

Етапи оцінювання ризиків в сфері безпеки харчових продуктів

Етапи оцінювання ризиків в сфері безпеки харчових продуктів

Мета: потреба вирішити, як контролювати проблему в сфері безпеки харчових продуктів, - це типове ініціювання проведення оцінки ризиків (наприклад, *стафілококові ентеротоксини в пастеризованому молоці в Україні*)

Оцінка ризиків як інструмент для підтримки рішень (управління ризиками)

Оцінка мікробіологічного ризику

Оцінка хімічного ризику

Схожі методи, але.....

Оцінка хімічного і мікробіологічного ризику

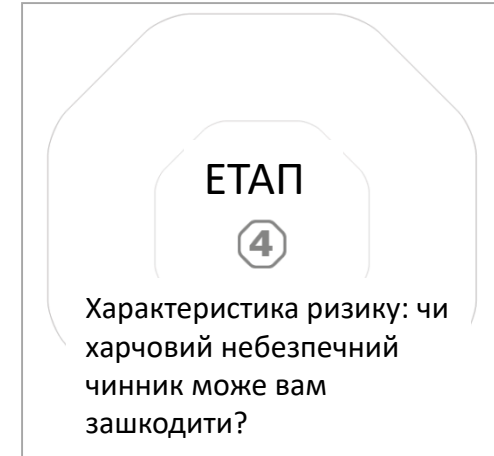
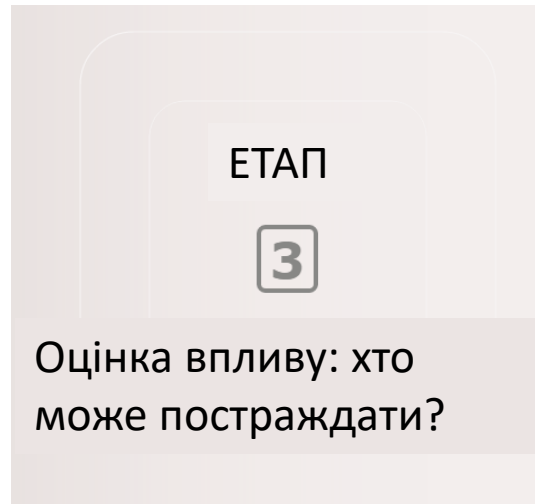
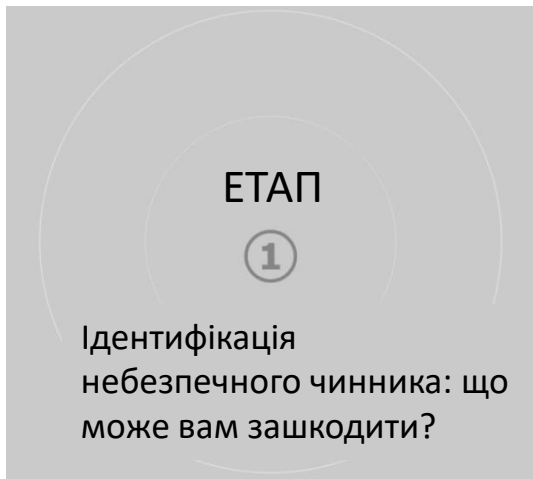
Хімічний ризик

- Наслідки мають **довгий латентний** період чи погано встановлені, особливо при низьких дозах.
- Не розмножується в харчових продуктах чи хазяїні.
- Біонакопичення, біоконцентрування, ремобілізація та проходження трансформації.
- Береться до уваги різниця у вазі тіла, віці та метаболізмі.

Мікробіологічний ризик

- Наслідки мають **довгий латентний** період чи погано встановлені, особливо при низьких дозах.
- Наслідки набагато краще характеризуються та доступна клінічна та епідеміологічна інформація.
- Розмноження/виживання/загибель в харчових продуктах та хазяїні.
- Взаємодія між харчовим продуктом, хазяїном та патогеном
- Імунітет хазяїна та сприйнятливість впливає на виникнення інфекції

www.efsa.europa.eu/interactive_pages/riskassessment/RiskAssessment

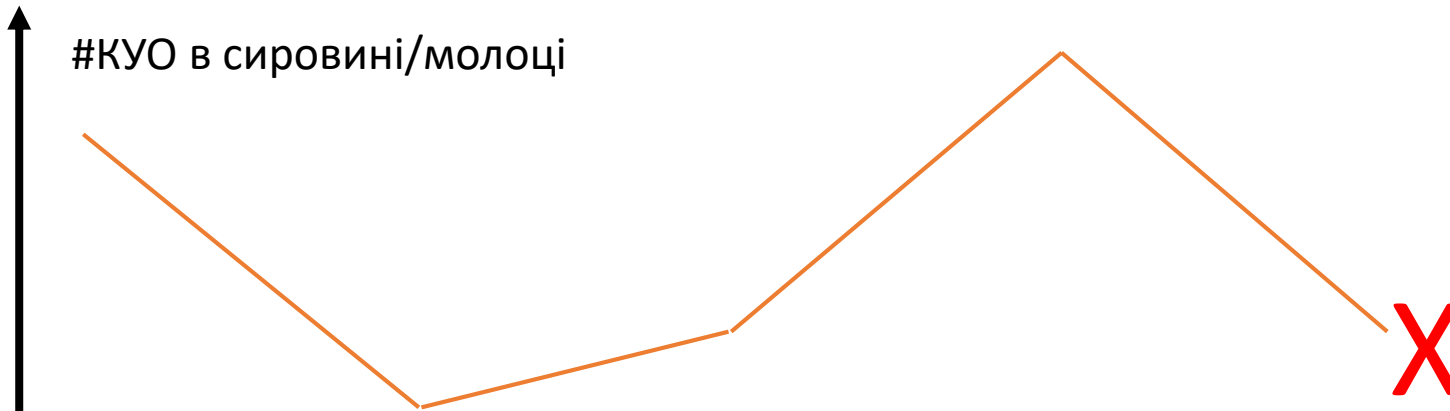

Під час оцінки ризиків ми розраховуємо ризик

Оцінка впливу

Н.
Характеристика/
доза/відповідь

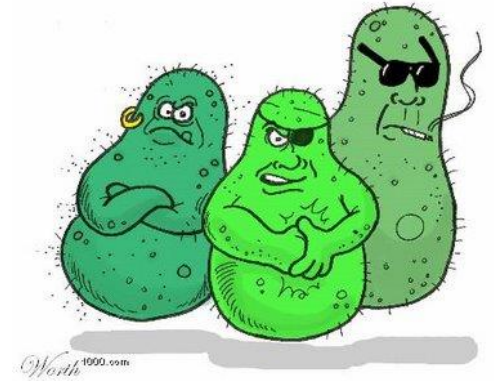

1.
Передбачити,
скільки КУО
впливає на
споживача?

2. Як споживач
реагує на
вплив?

Чотири етапи оцінки ризиків

1. Визначення небезпечного чинника:

«Що може вам зашкодити?»

- Небезпечні чинники (наприклад, біологічні, хімічні чи фізичні) можуть походити з різних джерел (сировина, методи виробництва, використання продуктів харчування)
- Небезпечними чинниками можуть бути також діяльність, процес чи поведінка

Визначення: визначення небезпечного чинника, який може бути присутній в продуктах харчування, які ви виробляєте

Джерело фото: <https://es.sott.net/article/4422-Las-resistencias-bacterianas-ponen-en-peligro-la-eficacia-de-muchos-antibioticos>

Чотири етапи оцінки ризиків

3. Оцінка впливу

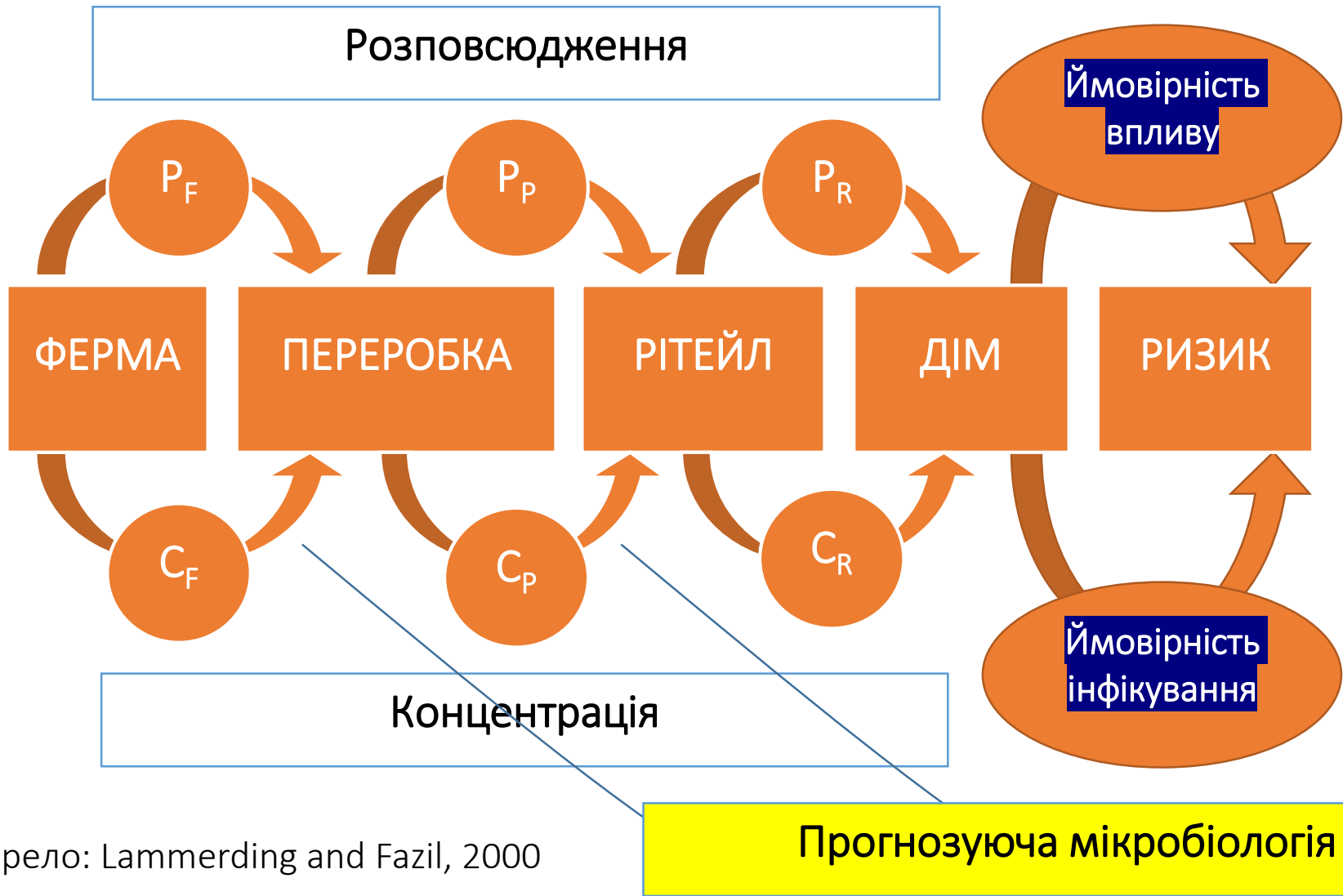
- Як небезпечний чинник потрапляє в ланцюг виробництва харчового продукту?
- На кого він може впливати?
- Яка кількість може впливати на споживача?
- Результат: **розрахунок кількості небезпечного чинника, яка ймовірно впливатиме на споживача? (наприклад, КУО в 1 порції)**

Визначення: Оцінка впливу – це якісна та/або кількісна оцінка ймовірного споживання біологічних, хімічних та фізичних речовин через їжу, а також впливу через інші джерела, за необхідності (САС, 1999)

Оцінка впливу (описано в шляху ризику) – це основний етап, оскільки, якщо ми хочемо знизити ризик для споживача, ми можемо запровадити стратегії управління вздовж шляху, щоб знизити ризик.

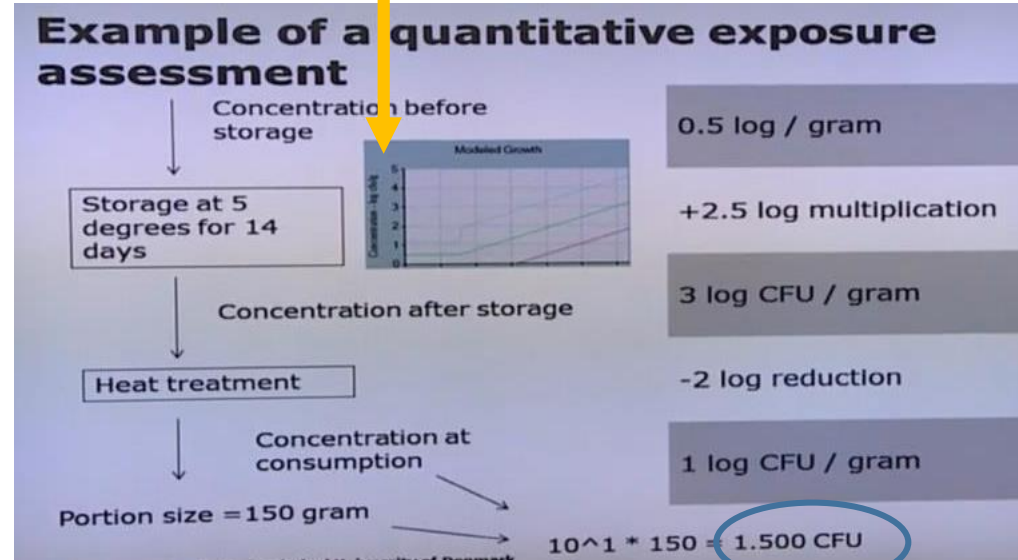
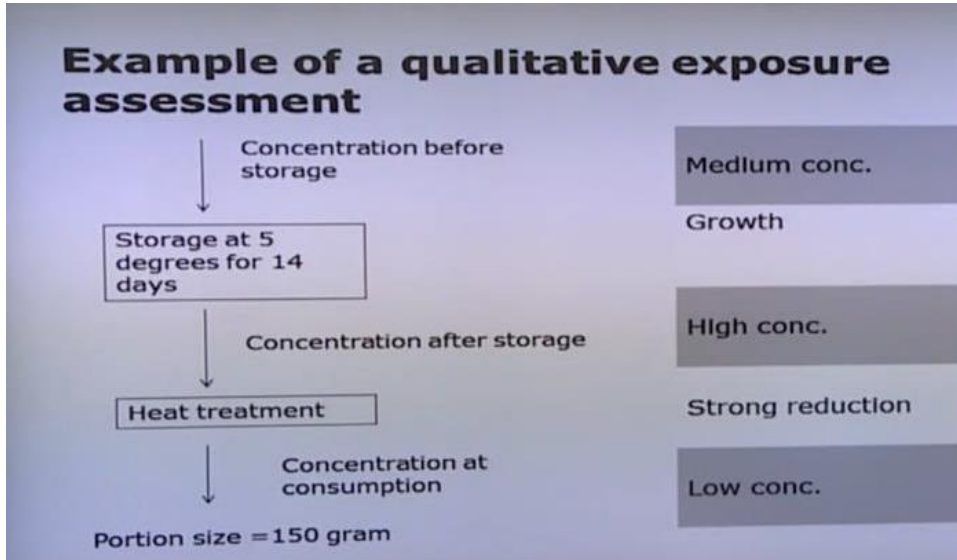
Image Source: <http://en.engormix.com/feed-machinery/articles/food-safety-supply-present-t39328.htm>

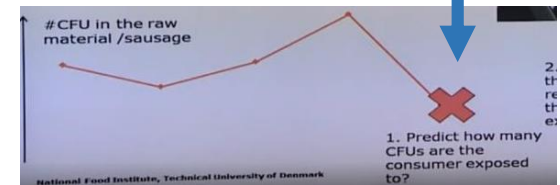
Джерело: Lammerding and Fazil, 2000

Примітка: Прогнозуюче моделювання/мікробіологія

<https://www.youtube.com/watch?v=zKdIPAhWU>

Чотири етапи оцінки ризиків

2. Характеристика небезпечного чинника

- Який можливий **негативний вплив на здоров'я**?
- **Небезпечність**, тривалість хвороби (від мін. до всього життя)
- **Частота** випадків?
- **Клінічні симптоми**
- **Токсикокінетика/фармакокінетика**
  - всмоктування / розповсюдження / метаболізм / виведення
- **Токсичний вплив**
  - гостра токсичність/ токсичність повторної дози/хронічна токсичність
  - генотоксичність / канцерогенність / токсичний вплив на репродуктивну функцію
- **Патогенність, інфекційність**

Визначення: Характеристика небезпечного чинника – це якісний чи кількісний опис **небезпечності** та **тривалості** негативного впливу, який може стати результатом потрапляння в організм мікроорганізму чи його токсинів з їжею. Щоб зробити кількісну характеристику небезпечного чинника, слід провести **оцінку залежності «доза-відповідь»**, якщо дані можна отримати (Кодекс Аліментаріус)

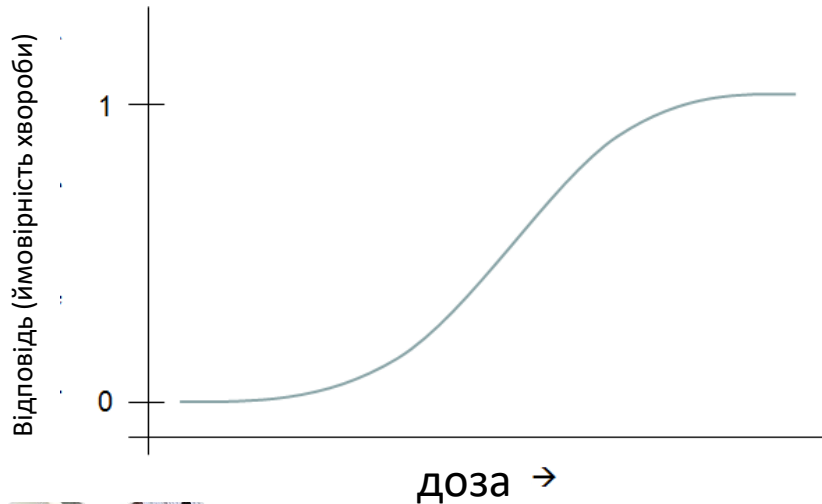
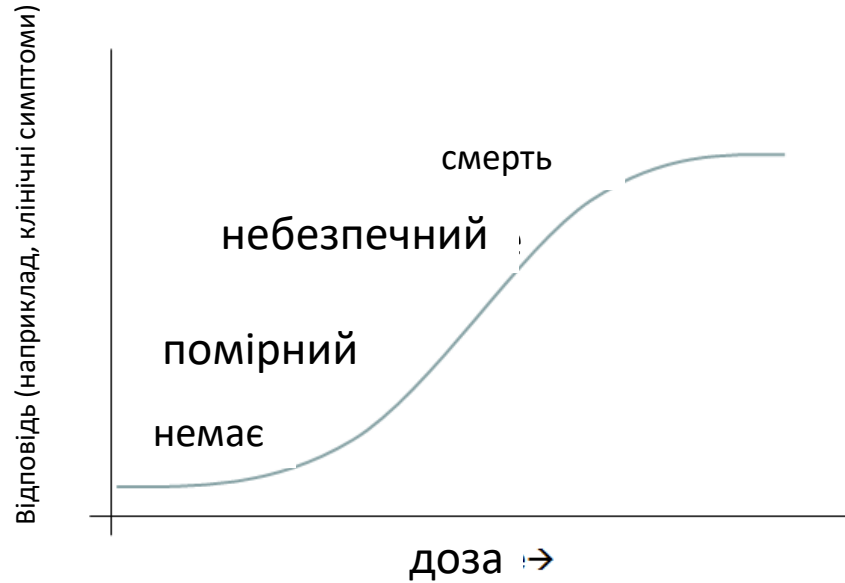
Характеристика небезпечного чинника

Термінологія оцінки ризиків, пов'язана з небезпечністю та тривалістю негативного впливу на здоров'я

Категорія	Опис
тяжкий	Небезпечний для життя
середній/помірний	Помірний, зворотні симптоми
незначний	Не буде шкідливий
хронічний	Довготривалий, зазвичай не менше 3 місяців
гострий	Короткотривала хвороба, наприклад, звичайна застуда
зворотній	Здатний повернутися до нормального стану після хвороби
незворотній	Незворотній, з остаточною шкодою для здоров'я

Характеристика небезпечного чинника: щоб визначити кількісно» модель «доза-відповідь»

Щоб кількісно визначити ефект, можна застосувати оцінку «доза-відповідь». Криві «доза-відповідь» демонструють зв'язок між дозою небезпечного чинника та відповідною реакцією людського організму, наприклад клінічні симптоми. **Зважайте, що не для всіх небезпечних чинників встановлюються криві «доза-відповідь», оскільки вони досить вимогливі з точки зору наявності необхідних даних для встановлення таких кривих та математичного підрахунку. Зазвичай шукаєте, що є в літературі**

Характеристика небезпечного чинника: сценарій

Ви обідали з сім'єю і кожен з'їв по шматку *сирного пирога*. Кожен член сім'ї отримав однакову кількість **стафілококу**. Після інциденту ви оцінюєте стан захворювання кожного члена сім'ї:

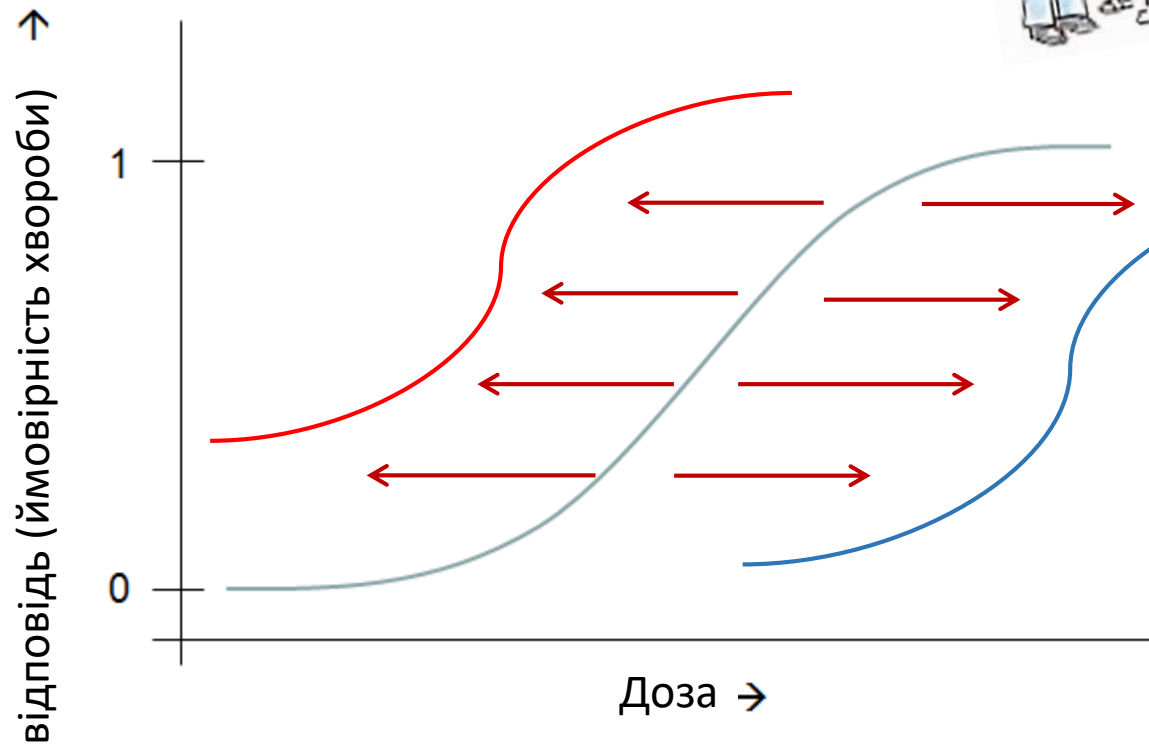
- Вам стало дуже зле
- Вашому брату-близнюку не стало зле
- Батькові не стало зле
- Бабусі стало дуже зле і її шпиталізували
- Вашій сестрі стало трішки зле

З якими обмеженнями ви стикаєтесь в цій ситуації з точки зору характеристики небезпечного чинника?

Крива «доза-відповідь» Індивідуальна змінність

Найбільш вразливі групи
населення

Чотири етапи оцінки ризиків

4. Характеристика ризику

- Чи харчові небезпечні фактори можуть спричинити шкоду?
- В чому полягає ризик?

- Кількісний

0%, 20%, 90%...

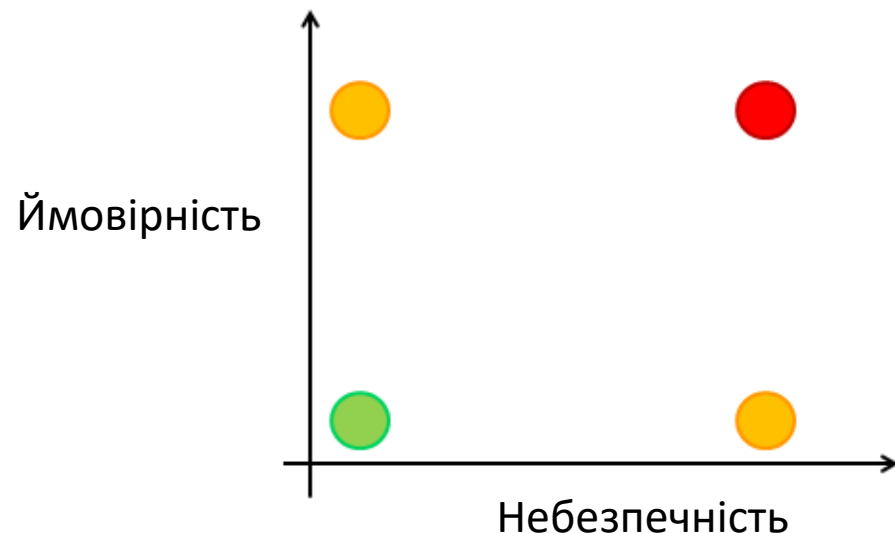
1 випадок на 100 000

- Якісний ризик

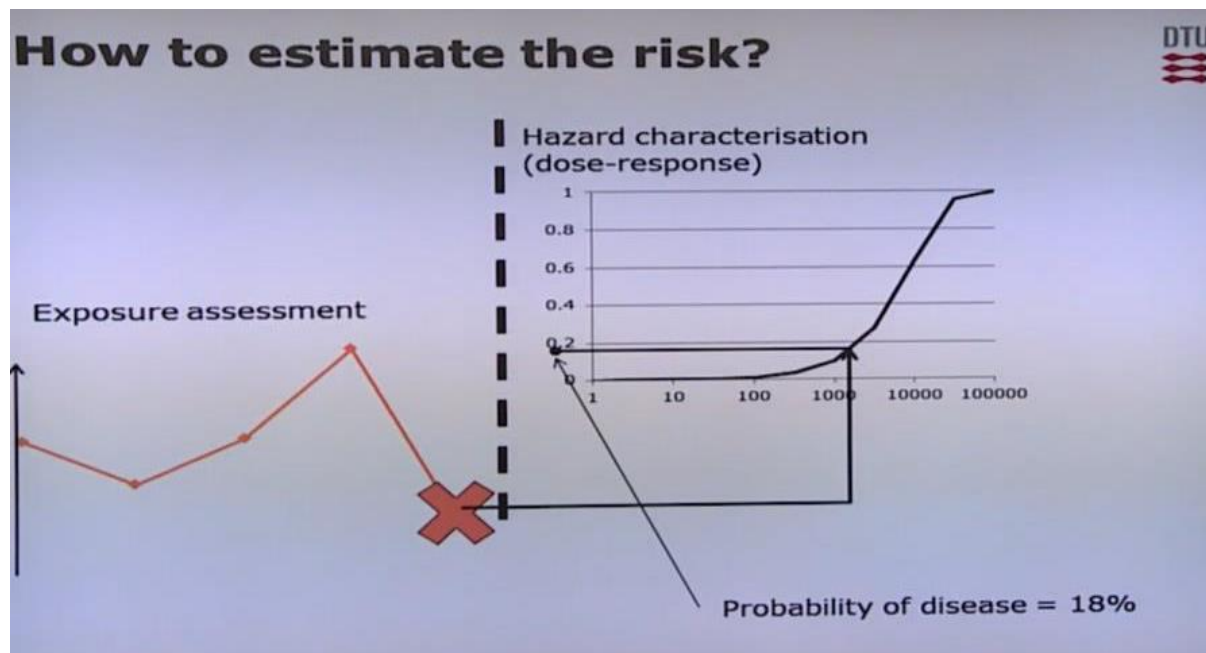
Малоймовірно, ймовірно...

Кілька випадків на 100 000

Визначення: якісне та/або кількісне оцінювання, в тому числі, супутніх невпевненостей, ймовірності виникнення та небезпечності відомого та потенційного негативного впливу на здоров'я у даного населення на основі визначення небезпечного чинника, характеристики небезпечного чинника та оцінки впливу.

- Щоб оцінити ризик, нам потрібно інтегрувати результати оцінки впливу з реакцією (відповіддю) на дозу (характеристика небезпечного чинника).

- Під час оцінки впливу ми розраховували кількість КУО/порція.
- **Це відповідає 18% ймовірності захворіти = оцінка РИЗИКУ**

Якісний	Кількісний
Ймовірно вимагає меншої кількості даних (числові дані не вимагаються)	Потрібні дані, особливо числові
Не потрібно мати високі математичні навички (не потрібно спеціального ПЗ/швидких комп'ютерів)	Потрібні математичні навички; потрібні комп'ютери
Менше затрат часу	Більше затрат часу
Суб'єктивний (задання значення кожній змінній; комбінування змінних)	Цифри простіше інтерпретувати
Легко зрозуміти і комунікувати	Комунікація важлива> застосовувані методики можуть бути комплексними і їх важко пояснити
Порівняння більш складне (менше розділення)	Порівняння може бути простішим-> аналіз сценарію
Аналіз чутливості – це виклик	Простіше провести аналіз чутливості
Може давати якісні межі до невизначеності чи мінливості	Може давати числові межі до невизначеності чи мінливості

- Запитання?

